

Autopoética

X.L. Méndez Ferrín

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

MÉNDEZ FERRÍN, X.L. (2011 [1992]). “Autopoética”. *Boletín Galego de Literatura*: 7, 149-154. Reedición en *poesiagalega.org*. *Arquivo de poéticas contemporáneas na cultura*.

<<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/348>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

MÉNDEZ FERRÍN, X.L. (1992). “Autopoética”. *Boletín Galego de Literatura*: 7, 149-154.

* Edición dispoñíbel desde o 28 de febreiro de 2011 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

X. L. Méndez Ferrín *

Autopoética

Eu son consciente de que estou escribindo unha obra nada máis en toda a miña vida. Para min existe un único relato acompañado de poemas que se está producindo dende o inicio da miña carreira literaria e, cando escribo, estou en relación con tódolos meus textos anteriores e cos dos outros autores. Quere dicir isto que no meu relato están tamén outros relatos e outros poemas que non son meus.

(*) X. L. Méndez Ferrín naceu en Ourense en 1938. Amais de grande cantidade de poemas espallados en revistas galegas e foráneas, publicou catro obras poéticas: *Voce na néboa* (1957); *Con pólvora e magnolias* (1976); *Poesía enteira de Heriberto Bens* (1980). Vén ser unha reedición da *Antoloxía popular*, publicada en 1972 baixo o pseudónimo de *Heriberto Bens*. A esta nova edición, que conserva os debuxos de Luís Seoane, engadíuselle un *Prólogo* e mailo *Sirventés pola destrucción de Occitania*, que xa fora publicado en Xenebra no ano 1975); *O fin dun canto* (1982) é, polo de agora, o seu último poemario. A súa incursión no mundo do relato breve está representada por *Percival e outras historias* (1958); *O crepúsculo e as formigas* (1961); *Elipsis e outras sombras* (1974); *Crónica de nós* (1980); *Amor de Artur* (1982); *Arnoia, Arnoia* (1985) e *Arraianos* (1991). A súa achega ó eido da novela está representada por *Arrabaldo do norte* (1964); *Retorno a Tagen Ata* (1971); *Antón e os inocentes* (1976) e *Bretaña, Esmeraldina* (1987).

Celtas sen filtro, estreada en 1983, en colaboración co grupo *Artello*, e a versión da obra teatral de G. de Figueiredo *A raposa e as uvas*, constitúen as súas aportacións ó xénero dramático.

O cancionero de Pero Meogo (1966) e *De Pondal a Novoneyra* (1984), así coma as edicións, con introducción e notas, de Francisco Álvarez de Nóvoa, Luís Amado Carballo e Celso Emilio Ferreiro conforman a contribución ferriniana ós estudos da crítica literaria. E autor, así mesmo, de *Vigo: fronteira do alén* (1988), guía da cidade na que reside dende 1965.

Foi primeiro Premio de Poesía nas Festas Minervais de Santiago de Compostela, en 1956, polo seu poema *Adeus*, alcanzando ese mesmo ano en Buenos Aires o Premio "Cao Turner" por *Nove historias*. En 1977 recibe o Premio Nacional da Crítica Española polo seu libro *Con pólvora e magnolias*. Obtén así mesmo no ano 1983, o Premio "Álvaro Cunqueiro", instituído pola Xunta de Galicia, na súa modalidade de creación literaria, galardón que rexeita por razóns fundamentalmente éticas, segundo expón nun escrito que dá a coñecer á prensa por aqueles días. Premio da Crítica Galega en 1988, á súa obra *Bretaña, Esmeraldina*, recibe neste ano de 1992 o Lousada Diéguez de creación, o Premio Nacional da Crítica Española e o Premio da Crítica Galicia polo seu libro de relatos *Arraianos*.

Doutor en Filosofía e Letras pola Universidade de Santiago, exerce como Catedrático de Lingua e Literatura Españolas no Instituto "Santa Irene", de Vigo. Despregou dende sempre unha grande actividade como articulista en diversos medios de comunicación. Na actualidade, e dende a súa fundación en 1990, dirixe *A Trabe de Ouro. Revista Galega de Pensamento Crítico*.

Interésame a poesía e o conto case de forma exclusiva, así coma a crítica literaria e ó longo da miña vida, fun fiel case sempre a esta elección. A novela por exemplo, a pesar de que me interesou bastante, sentínme con moi poucos folgos para escribila e, durante moitos anos, desprecei a novela, vira coma un xénero menor, cousa que non me ocorre actualmente. Pensaba que o conto era a soberbia da narrativa e que a novela era o fácil; co tempo, decateime de que non era así, de que non era tan fácil escribir unha novela.

Non teño escritores favoritos nin obras preferidas, nin en literatura, nin en cine, nin en música. Hai obras das que gustei e gusto profundamente, pero non teño lecturas que estean por riba das outras cousas e mesmo teño a capacidade de ler libros ruins e obras sen importancia, literatura da peor e atopar nela elementos que realmente me sorprenden e me mobilizan. Si hai novelas que encheron épocas da miña vida, que me gustaron moito, pero xa están pasadas para min como está xa pasada esa época.

No plano das ideas, no plano da teoría, si que teño adhesións permanentes, porque esa teoría ségueme axudando a reelaborar constantemente a miña propia teoría do mundo para poder vivir e para poder sobrevivir. Quero dicir que Marx ou Sartre, noutra orde e en planos diferentes, son escritores teóricos que permanentemente me están dando a axuda que necesito.

Por outra banda, endexamais me propuxen un achegamento deliberado ó público; para min achegarme ó público, é darlle o que o público agarda. Eu vou deliberadamente construí-lo meu propio lector, de tal xeito que ou me colle e me acepta ou tira comigo sen a menor concesión.

Buscalque

A vaca pisca é astral.
Tu, mazaira.
Astral, a muller gorda.
A outra, dotada de alcuza.
Escumar escuman as cepas da ponte vella.
Ven, amor, traizóame. Dame Cornoalla, adeus.
A alcuza deita aceite da casa sobre o polbo,
carne de nanais millo e renazo en Bretoña.

Daquela, considerando a fin dos seus días,
Don Esterco sereou as pócimas.
Liliana situouse no seu sitio, non.
Baba, azul, es alta.
Tu, mazaira.
Imos á ponte
vella, compensar o devalar do río.

Es suma, altero, desfago, destrúeme.
¿Por que os cabalos xa non me obedecen?
A fin da vida.

A ponte vella, onde agurgullan augas
de fin de vida.
Isto que vos ofrezo é a fin dos días.
Palabras de Liliana,
insigne frío.

Adeus vida, adeus ríos, adeus fontes.
A muller gorda, con alcuza, en Buscalque.
O seu cabelo baixo as augas en Buscalque.

Os canastros, os canastros, os canastros...

Despedida a Castro Laboreiro

Eu, que nunca eu dixera, escado o cimo
de Castro Laboreiro, moumo urces
e dígovos que nada me conmove.
Sinto que a espada está vencida e corva.
Morte que me moceas, non me asustas.
As corgas seguirán onde adoitaban.
Outros homes virán onde eu vivira.
En Castro Laboreiro ha haber codesos,
carqueixa e herbas más, descontra Górgua,
mentre-lo mundo siga a se-lo mundo.
O meu dó será lene bris de outono
e este adeus ás materias e enerxías
en ningures será nunca lembrado.

En las orillas del Sar

Foron
morrendo os soños, as cocañas, os espermas e o arroz con leite,
as estreladas noites de horror e de presaxio, o lume xeadado,
Derry republicano e os canóns do Sil, xogo
de chave en Teis e na Rabaza. Por veces púñase tensa
Marie-France por culpa daquel mistral. Eramos poucos por entón
e odiabamos toda clase de sports,
papai chegando pola estrada vella con xornais baixo o brazo
e un aceno de reproche pra min na vista vidrada en negro.
As adoas de ben ser e niño morno acochado no follato da ledicia
cáseque non duraron.
Cáseque non duraron porque se non trataba precisamente
de rosas blindadas,
e marcharon pró inferno no fardel dos tesouríños
xunto coa pedra do raio ou desexo que antano me acudía.

Chorimas, codeseira, alquitrén, mascatos,
plumas estilográficas, cabalos, un disparo no ventre do Berbés,
mel traidor nos beizos. Maldita mocidade, ¿onde estás,
mocidade, que non paras de mexerte no fondo do sepulcro?

Só permañece o ourizo das saudades
espiñándome o peito de cadora,
mientras graznan los cuervos

Quai des Brumes

Maldito mestizo,
os navíos de antano valentes
(o “Daniel Defoe”, lugre)
ou esoutras carabelas armadas pola cobiza infinda dos mercadores
(Lémbrese a “Camoës” bandullenta
ou a “Mendes Pinto” coma un botelo con velas)
repousan no silencio sen que Londres ou Lisboa
lles honren a memoria de argazo e largos beneficios.

A pouco e pouco, de inferno en desespranza,
arribamos, dando bordadas,
ás illas treidoras do arquipiélago das Salgari,
aquele lugar celeste
que só A. G. Pym vira cos ollos pechos,
invadidos de manglares e árbores do pan.
Daquelas era angóites
e a pardela levaba un tele-fax no bico.

Claro que por vintasete xornadas soprou un Lesnorueste,
ardoroso coma a cona que o pareu,
e arrastrou o “Dalila”, que era un vapor inmóbil
no interior da garrafiña de rum Duquesne,
ao largo dos baixíos de Menino-Morreu
con grave perigo da vida, etc., etc., etc.

-E os cálculos de sextante do Capitán Mayne Reid
serán decote erróneos, Señor Morvan,
pola sinxela razón de o sol estar habitualmente toldado
na costa de cons, abetos e madeiras totémicas
que se alonga entre a foz do cabdaloso Conrad
e o promontorio triste do Mohicano-Derradeiro
senalado nos cartularios do Almirantado Británico
coma Cabo de Home.

¡Eis “La Burla Negra”, escarchada en saudades,
igual cá pera lírica,

e o recalmón Xohana que fai suar a carantoña
nas enseñas dos piratas famosos da Moureira!

-A respeito do “Constantino Candeira”-
exclamou alguén batendo co seu gancho de ferro
no mostrador de Rosés, Efectos Navais-,
este balandro unirase ao comboio dos queches de Noia
e todos navegarán armados en goleta (ou en mascato),
coroados de grímpolas abstractas,
dotados de imbornais deficitarios,
cazadas as escotas cos remorsos,
as búscolas beillando bossa-nova,
pois Ulysses Fingal fixérase cargo da derrota
e flores briosas de Sevilla ornaban cada proa
pra forzar o bloqueo das cidades frotantes
que un perverso poeta cientifista de Nantes
edificara corenta e seis millas ao Sul de Trapisonada
na Terra de Stevenson, onde as baleas soñan.

-Ese Benito Soto leva a morte nos ollos-
asegurou no buró da Casa de Barcia o contramestre
besgo.

-De todos modos Victor Hugo está xa a salvo en Guernesey-
comentou Marcoff despois de cuspir tabaco e flemas varias
ben sentado nun norai da doca de Pensanze.

-¡Pior fono os de Melpica
que -coma sempre- puxeno fachos deica Penncarc'h
e fixeno ceifa nos dentes de ouro dos afogados!
¡E andaran ás crebas!

Canta a tripulación a balada do pailebote branco.
Louleou o piloto.
Louleou o gavieiro.
Louleou o rapás.
¿E logo o capitán Pardiñas non se suicidara?

Coma un arau, corre a tormenta
o conxelador fantasma, finalmente acóllese
á Burca do Inferno.

-Eu vinno en Ons o día de Venres Santo,
inda se lía na amura: “Río Sil”.

-¿E o folio?

-O folio éralle de Brest, Don José María.

Entón foi cando o patrón da lancha xeiteira
mandoulle aos homes siar todo de couso,
pero isto é unha estoria de arroaces insomnes
que aínda non foi contada nas tabernas de Cangas.
No entanto
tatexan as paipas co ademán políglota das bandeiras.

Sorga

O amor é resgatar-te
das cadeas do nome.

Veleiqué o río de nós que compara
rumor e delicia fervente coa caducidade,
e tonas máis esgrevias dos derradeiros días.
Veleiqué o que é semellante ao lume e é humor,
e, contentándose coa abolición da gramática,
renace en cántiga repetida desde o principio dos
líquidos.

Veleiqué o río sen compás, o río que nega sístole e diástole;
río confuso
coma opacos son os remoles do soño.

Ven, río contra arquitrabe, inimigo da máquina,
antagónico do número celeste;
arrédame, río, do que guía e dá orde prevista.
Libérame en borboallas e descubre
o pus da cousas mil exiliadas do verbo.

Veleiqué o visgo que a min desamalloa
e me isola e me libra e me condena
a vagar sen documentos alén dos arrabaldos.

Amiga, a supresión do teu nome e das súas propiedades cifradas
devólvete a min, informe,
e, coma os ríos, errónea;
coma o zunido dos insectos do estío, permanente.
Así, amiga, vences, amorneces, segregas,
disposte prós espasmos e avísasme da morte:
ese ceder á forza
latricante do río contra a tona dos seixos,
os deuses e as palabras.

Veleiqué o río no que quenqueira que intente
formar raptos, sometemento, signos,
non collerá outra cousa ca un couce no bandullo
e a tristura antiquísima de se sentir disolto.

Veleiqué o río Sorga
que decorre polo meo do Petrarca e de Char
e ao cal meu verso ponlle coma unha ponte vella
ao seu paso pola parroquia de Mourillós.

X. L. Méndez Ferrín
Febreiro 1992